

**SPRÁVA Z DESIATEHO ROČNÍKA KONFERENCIE Z CYKLU
POVAHA SÚČASNEJ FILOZOFIE A JEJ METÓDY***

V dňoch 21. – 22. marca sa v priestoroch Filozofického ústavu Slovenskej akadémie vied v Bratislave konal 10. ročník medzinárodnej konferencie *Povaha súčasnej filozofie a jej metódy*. Ide o tradičnú konferenciu doktorandov organizovanú Filozofickým ústavom SAV v spolupráci so SFZ pri SAV. Na konferencii odznelo celkovo šesťdesiatdva príspevkov, ktoré prezentovali doktorandi zo Slovenska, Českej republiky, Poľska, Maďarska, Rakúska, Nemecka a Anglicka. Po úvodnom príhovore riaditeľa Filozofického ústavu SAV profesora Tibora Pichlera začali pracovať jednotlivé sekcie.

Sekcia *Analytical papers in English*. Ako prvý v ňom vystúpil Zoltán Sallay s príspevkom *What can we know about physical states?* Predstavil epistemické dôsledky vyplývajúce z „kvantového“ pohľadu na svet. Gergely Kertész v príspevku *On the Causal Autonomy of the Special Sciences* postavil do kontrastu autonómiu konania, teda mentálnych stavov vecí, s tými kauzálnymi, fyzikálnymi. Wit Stanislaw Wawrzyniak vystúpil s príspevkom *The Structure of Idea – Phenomenological Commentary on the Problem of Universals*. Despoina Skourti v príspevku *Language of Silence – Speechlessness as a Philosophical Demand by the Literary Process* analyzovala typy úloh, ktoré zohráva „mlčanie“ v (nielen) filozofických textoch. Filozofické problémy identity v čase predostrel Akos Gyarmathy v príspevku *The Persistence of Vague Objects*. Nakoniec Martin Vacek predstavil teóriu modalít v príspevku *Concrete Impossible Worlds*.

Sekcia *Analytická filozofia, logika a filozofia vedy*. Sekciu otvorila Jana Kováčová s príspevkom *K objektivite historického faktu*, v ktorom sa venovala otázke možnosti hodnoverného opisu minulosti. Ivana Klimová vo svojej prezentácii *Konceptuálne rámce* upozornila na fakt, že zmena v termínoch teórií nemusí prebiehať revolučne, ale k zmenám môže dochádzať aj kontinuálne. Martin Nuhlíček v príspevku *Spory o charakter zdôvodnenia v súčasnej analytickej epistemológii* argumentoval v prospech tvrdenia, že spor medzi internalistickým a externalistickým chápaním zdôvodnenia je v skutočnosti pseudosporom. Otázke, či je možné kritizovať násilné počítačové hry z pozície konzekvencialistickej etiky, sa vo svojej prezentácii *Konsekvenencialistická kritika násilných počítačových her* venoval Petr Dvořák. Problému metodologického zakotvenia využívania počítačových simulácií vo vede sa v rovnomennom príspevku venovala Eva Žáčková. Špecifickým ontologickým postojom Arthura Priora sa v príspevku *Byl Arthura Prior nominalista?* zaoberala Zuzana Rybaříková. Cieľom, ktorý si vytýčil Ivo Pezlar v príspevku *Konstrukce a důkazy*, bolo preskúmať koncept konštrukcie, ktorý sa objavuje v moderných dejinách logiky. V rámci posledného príspevku *Anafora – prípad otvorený* predostrel Miloš Kostelec pôvodný alternatívny návrh sémantickej analýzy anafory v rámci TIL, pričom poukázal na jeho problematickosť.

---

* Vybrané príspevky z tejto konferencie uverejňujeme v rubrike Mladí filozofi.

Sekcia Dejiny filozofie, hermeneutika. Blok príspevkov venovaných dejinám filozofie otvorila Katarína Jánošová. V prezentácii *Starostlivosť o dušu a telo v Platónovom dialógu Alkibiadés* upriamila pozornosť na sebaopoznanie a sebaovládanie ako na konštitutívne zložky tejto starostlivosti. Štefan Kofňovský v príspevku *Parrhésia ako sloboda myslenia a hovorenia a vzťah k sebe samému* vyzdvihol význam *parrhésie* ako praktiky kultivácie seba samého v línii sokratovskej literatúry, ako aj u Michela Foucaulta. V príspevku *Gadamerovo čítanie platónskeho mimésis* sa Martin Nosál podnetným spôsobom zamerl na odhalenie mimetického vzťahu ako stálej štruktúry zakúšania umeleckého diela s osobitým zreteľom na hermeneutiku H.-G. Gadamera. Príspevok Igora Deraja *Antisthenova logická téza o nemožnosti sporu v kontexte sokratovského rozhovoru* sa niesol v znamení lexikálnej analýzy a mapovania výskytov a významov *dialegesthai* v textoch Antistena, ako aj jeho súčasníkov. Martin Kubálek v príspevku *Ekonomická charakteristika dejinnofilozofických období v koncepcii Ibn Chaldúna* prezentoval tohto arabského filozofa zo 14. storočia ako anticipujúceho niektoré neskoršie myšlienky sociológie a ekonómie. Osvetlenie významu, ako aj funkcie náboženstva v Hobbsovej koncepcii politickej filozofie bolo hlavným zámerom rovnomennej prezentácie Veroniky Adamovej. Príspevok Jozefa Adámaťa *Poiésis a kolízia medzi ontológiou a metafyzikou* poukázal na relevantnosť pojmu *poiésis* pri zrode metafyzického uvažovania; upozornil zároveň aj na jeho potenciál v premýšľaní o téme bytia v podmienkach modernej filozofie. Osvetlenie rozdielu medzi profánnym a sakrálnym tematicky orientovalo základnú myšlienkovú líniu príspevku Lucie Zimanovej *Problém dvoch podôb priestoru podľa M. Eliadeho*. Otázky „Odkiaľ pochádzajú ilúzie?“, „Odkiaľ pochádza realita?“ sú otázkami, ktoré sa pokúsila zodpovedať prezentácia Kataríny Šlosiarikovej „*Ilúzia*“ *verzus* „*skutočnosť*“ *vo filozofickej interpretácii F. Nietzscheho a J. Baudrillarda*.

Sekcia Dejiny filozofie, fenomenológia. S prvým príspevkom v tejto sekcii – s názvom *Problém duchovnej moci u Jana Patočky* – vystúpila Michaela Poskočilová. Venovala sa v ňom duchovnej moci ako problému, ktorý Patočka rozpracoval vo svojom prednáškovom cykle *Platón a Evropa*. V príspevku *Erazim Kohák – od ideálov humanitných k ekologickej etice* poukázala Naděžda Ságnerová na environmentálne myšlienky E. Koháka a na jeho rozpracovanie ekologickej etiky. Pavel Lomička sa vo svojom príspevku *Filosofie a veda v Masarykově konkrétní logice* zamerl na pojem vedy v Masarykovom diele a objasnil klasifikáciu vied z Masarykovho hľadiska. V príspevku *Otázka prelínania subjektivity a intersubjektivity* sa Martin Kompiš zaoberal problémom vzťahu medzi Ja a Druhým a rôznymi podobami subjektivity v Husserlových neskorých textoch venovaných intersubjektive. Peter Mačaj v príspevku *Blanchot o zakúšaní toho, čo je za slovami* rozoberal problém bytia u Blanchota, analyzoval literárny jazyk a literárnu skúsenosť a zaoberal sa jazykom, ktorý už o ničom nehovorí. Príspevok Lucie Šarkadyovej *Francouzská epistemologie a filosofie medicíny, aneb úvahy o monstrech* sa venoval monštrám tak, ako ich opísal francúzsky filozof Canguilhem. Monštrá sú charakteristické tým, že nie sú schopné života, sú teda opakom živého. V súvislosti s tým autorka nastoľuje otázku, či je možné metafyziku nahradiť fyziológiou. Posledný príspevok v tejto sekcii s názvom *Problém relativizmu v morálnej filozofii MacIntyry* predstavil Peter Michalík. Vo svojej prezentácii sa pokúsil načrtnúť morálnu filozofiu MacIntyry a poukázal na problémy morálneho partikularizmu a morálnych tradícií, ktoré súvisia s praktickou racionalitou.

Sekcia *Social philosophy in English*. Začiatok druhého dňa patril Viktorovi Gengovi a jeho príspevku *On the Fact/Value Dichotomy*. Nadväzujúc na Huma Geng rozoberal podstatu morálnych faktov a ich závislosť od faktov mimo-morálnych. Martin Štefl v prezentácii *The Fate of the Technological Turn in Continental Philosophy* poukázal na zaujímavý vzťah tela a technologického pokroku. V príspevku *Truth, Inquiry and the Settlement of Belief: Remarks on Misak's Peircean Account* Paniel Reyes-Cardenas analyzoval pojem pravdy a jeho (pragmatické) vymedzenie. Sebastian Bandelin v príspevku *A Picture Holds us Captive: Ideology, Identity and the Process of Recognition* zdôraznil dôležitú úlohu okolia pri formovaní identity individua. Gregor Sühs sa vo svojej prezentácii *How much socialism is in the „Socialism of the 21st century“ in Latin America?* venoval problematike stavu a povahy socialistických ideológií v štátoch Latinskej Ameriky. Posledný príspevok predniesol Thomas Telios: *Adorno and Derrid: Constituting the Subject Through its Radical Alternity*. Niesol sa v znamení problematiky konštitúcie subjektu a zamerl sa na zložitosť a komplikovanosť daného procesu.

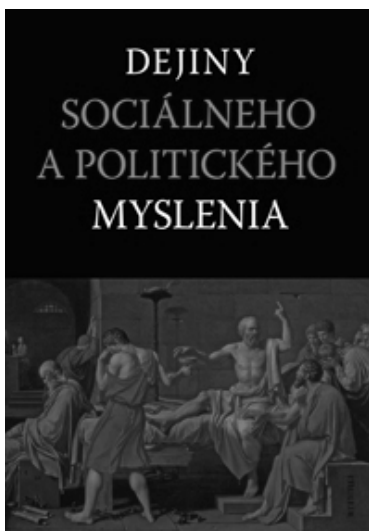
Sekcia *Filozofia jazyka, filozofia mysle a epistemológia*. Sekciu venovanú prevažne otázkam filozofie jazyka a filozofie mysle otvorila Jana Kšiňanová, ktorá v príspevku *Významový holizmus a kognitívna koncepcia jazyka* uvažovala o možnosti pozitívneho prínosu významového holizmu ku kognitívnej koncepcii jazyka. Objasneniu Cavellovej analýzy skepticizmu sa v rovnomenom príspevku venoval Vincent Kekeli. Názor, že myšlienkové experimenty nemôžu slúžiť ako dôkaz (filozofických) tvrdení, obhajoval Michal Ivan v príspevku *Intuícia a experimentálna filozofia (príklad sémantiky vlastných mien)*. Analýzu metafory z hľadiska kognitívneho aspektu predostrel Lukáš Procháška v príspevku *Metafóra z pohľadu kognitívnej vedy a jej filozofické dôsledky*. Posledné dva príspevky v tejto sekcii predniesli Juraj Bánovský a Lukáš Chlebníčan. Zatiaľ čo prvý z nich sa zamerl na moduly mysle, ktoré *teória mysle a epistemickej istoty* (tak znel aj názov jeho príspevku) musí reflektovať, príspevok *Antiredukcionizmus a anomálny monizmus* druhého z nich reagoval na redukcionistické pokusy v analytickej tradícii.

Sekcia *Dejiny filozofie, sociálna filozofia a etika*. V sekcii venovanej najmä sociálnej a politickej filozofii vystúpila Sandra Palenčárová s príspevkom *Moc a pravda*. V príspevku sa zaberala problémom politického a mediálneho diskurzu. Peter Takáč v príspevku *Slepá ulička modernity?* uvažoval nad otázkami Čo je modernita?; Ako súvisí s kapitalizmom?; Aká je – a či je vôbec možná – alternatíva modernity. V príspevku *Honnethova kritická teorie uznání* sa Kristína Uvírová zamýšľala nad sociálnou spravodlivosťou a koncepciou dobrého života v integračnom rámci spoločnosti a v hodnotovom pluralizme z hľadiska Honnethovej filozofie. Kresťanský princíp lásky ako základ demokracie predstavoval jednotiaci motív príspevku Miroslavy Minárikovej *Demokracia ako otvorená spoločnosť u H. Bergsona*. Úvahový charakter prezentácie Ivana Šimka *Veda vôle vs. politika faktu* vyvolal nemálo otázok týkajúcich sa predovšetkým významu politiky, ako aj zmyslu a poslania politika v spoločnosti. Cieľom príspevku Petry Nekovářové *Práva na život* bol pokus o právno-filozofickú analýzu práva na život v súvislosti so stále pribúdajúcimi biomedicínskymi poznatkami. Radoslava Cenká v prezentácii *Problém lidské prirodzenosti jako fenomén současnosti* koncept ľudskej prirodzenosti sproblematizovala, čím poukázala na jeho neudržateľnosť v súčasných diskusiách. Zodpovednosť ako povinnosť ľudstva voči budúcim generáciám, ako aj voči budúcnosti celej planéty bola hlavnou osnovou príspevku Martina Husárika *Princíp zodpovednosti v environmentálnej etike*.

Sekcia *Interdisciplinárne presahy*. Tematicky azda najrôznorodejší blok príspevkov otvoril Igor Paulíček s otázkou *Mali by sme prestať čítať staré filozofické texty?* v rovnomennom príspevku. Namiesto jednoznačnej odpovede však autor dospel k úvahám o povahe a úlohe filozofie vôbec. *Význam hry pro lidskou existenci v Kunderově povídce „Falešný autostop“* – tak znel názov originálneho príspevku Pavlíny Stoupovej. Na postavenie enviromentálnej problematiky vo filozofickom odkaze Egona Bondyho poukázal Milan Cmár v prezentácii *Enviromentální aspekty Bondyho „Invalidních sourozenců“*. Ondrej Marchevský vystúpil s nemenej originálnou témou *„Viera v žaby“ ako nedostatočné východisko určenia zmyslu dejín a podmienok progresu Ruska a sveta vo filozofickom myslení N. K. Michajlovského*. Prezentoval filozofickú iniciatívu tohto ruského mysliteľa 19. storočia, ktorý v našich kruhoch nie je príliš známy. Vo svojom príspevku *A čo existovalo skôr – človek, alebo dinosaur?* Mária Ribárová z epistemologického hľadiska načrtla pozície sociálneho konštruktivismu a realizmu a poukázala na výhody a nevýhody obidvoch predložených koncepcií. Otakar Horák v príspevku *Filozofické poradenstvo – kritika* predstavil základné motívy a myšlienky filozofického poradenstva a poukázal hlavne na negatívne výsledky tejto filozofickej iniciatívy. V príspevku *Filozofia edukácie ako filozofická disciplína* Zuzana Lалуňová predstavila edukáciu z hľadiska sociálnej epistemológie ako jednotu výchovy a vzdelávania. Alexandra Kirňáková sa vo svojom príspevku *V čom je vlastne morálna filozofka dobrá?* venovala problémom etiky a otázke, či sa skutočne môžu vyprofilovať odborníci na etiku. V príspevku *Heteronormatívni řád z hlediska konceptualizace a reprezentace transidentit* sa Dita Jahodová zaujímavým spôsobom venovala problémom rodovej rovnosti a poukázala na problémy medicíny z hľadiska uvažovania o transidentitách. Ivan Souček sa vo svojom príspevku *Indický termín „daršana“ vo filozofickom skúmaní* originálne zamýšľal nad filozofickým významom tohto termínu ako náboženského videnia alebo videnia posvätného. S posledným príspevkom s názvom *Argument chudobného stimulu v naturalistickej morálnej filozofii* vystúpil Jaroslav Faltin. Predstavil v ňom morálny naturalizmus a poukázal na jeho výhody, ktoré sa opierajú o poznatky Chomského generatívnej gramatiky.

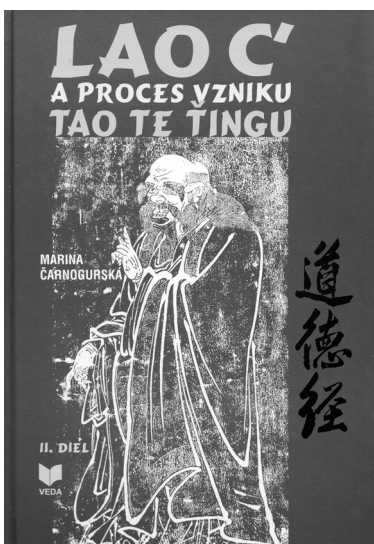
Bohatosť, pestrosť, naliehavosť a rôznorodosť príspevkov ukázala to, že pole filozofického bádania je otvorené a pluralitné a že filozofické práce môžu byť dôležitým intelektuálnym a kultúrnym prínosom k ďalšiemu kultivovanému mysleniu a uvažovaniu.

Jozef Adámat, Lucia Galovičová, Ivana Klimová, Martin Kompiš, Martin Vacek

František Novosád – Dagmar Smreková (editori): *Dejiny sociálneho a politického myslenia*. Bratislava: Kalligram 2013, 800 s.

Cieľom publikácie je podať prehľad základných vzorov filozofického myslenia o spoločnosti v dejinných súvislostiach. Predmetom pozornosti je obdobie od zrodu sociálneho a politického myslenia v archaickom Grécku (situovaného medzi 8. – 6. storočím p. n. l.) až po súčasnosť. Publikácia pozostáva zo štyridsiatich šiestich kapitol a kombinuje niekoľko prístupov: kapitoly podávajúce všeobecnú charakteristiku sociálneho myslenia určitej epochy (grécke myslenie, antika, stredovek, novovek, súčasné myslenie); kapitoly analyzujúce konkrétnych mysliteľov ako predstaviteľov istej paradigmy myslenia; kapitoly analyzujúce ideové prúdy (helenizmus, osvietenstvo, francúzsky tradicionalizmus, totalitarizmus, kontraktualizmus, komunitarizmus, feminizmus); kapitoly analyzujúce paralelné spôsoby reflexie (napríklad kapitola o kresťanstve ako zdroji zmeny spôsobu myslenia); kapitoly o alternatívnych spôsoboch myslenia o spoločnosti (čínske a islamské sociálne a politické myslenie). Nosnou časťou sú kapitoly venované rozboru ideového vkladu tých mysliteľov, ktorí patria do základného kánonu sociálneho a politického myslenia. Ambíciou autorov je osloviť nielen odborníkov a študentov filozofie, sociológie, politológie, resp. príbuzných humanitných odborov, ale aj širšiu kultúrnu verejnosť, predovšetkým tých, ktorí chcú byť zorientovaní v otázkach typu *Čo je spoločnosť?*, *Čo ju drží pohromade?*, *Prečo je v súčasnosti štát kľúčovou formou organizácie spoločnosti?*, *Aké má byť usporiadanie politických vzťahov, aby sa spoločnosť nerozpadla?* *Aká je povaha dejinného vývoja?*, *Ako sa vykonáva moc v globalizujúcom sa svete?*

Marina Čarnogurská: *Lao c' a proces vzniku Tao Te t'ingu*, 2. diel, Bratislava: Veda, 250-638 s.

Zatiaľ čo prvý diel tejto filozofickej monografie sprístupnil čitateľom v r. 2009 dve najstaršie filozofické podoby myšlienok Starého Majstra, a to tzv. Kuotienske zvitky a Mawang-tuejské rukopisy, v tomto 2. dieli knihy autorka sleduje ďalšie osudy premien pôvodného Lao c'ovho *Te Tao t'ingu* na konečný, dnes všeobecne známy *Taote t'ing*. Približne štyristo rokov po Lao c'ovej smrti nadšení opisovatelia jeho diela v snahe aktualizovať v ňom jazyk do nových podôb hovorovej čínštiny a pokúsiť sa aj o nové potrebné interpretácie jeho myšlienok vytvorili v priebehu ďalších štyristo rokov viaceré zaujímavé kópie tohto diela, nadobúdajúce už podobu taoistického kánonu: Jen Cun kópiu *Te t'ingu*, Siang Er podobu *Tao t'ingu*, Če-šang kung podobu *Tao Te t'ingu* a Wang Pi jeho definitívnu, dnes známu podobu *Taote t'ingu*. Kniha všetky tieto rôzne kópie nielenže podrobne analyzuje, ale popri ich čínskych origináloch zároveň prináša aj ich kompletne slovenské preklady.